

Висновок

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здобувача ступеня доктора філософії Ключник Лілії Василівни на тему «Формування та використання інвестиційного потенціалу домашніх господарств» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Рецензенти у складі: **Шульц Світлани Леонідівни**, доктора економічних наук, професора, завідувача відділу регіональної економічної політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», **Дуба Андрія Романовича**, кандидата економічних наук, доцента, старшого наукового співробітника відділу регіональної фінансової політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», рішенням вченої ради ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» (протокол № 4 від 8.07.2021 р.) призначені для проведення попередньої експертизи дисертації «Формування та використання інвестиційного потенціалу домашніх господарств», виконаної провідним інженером відділу регіональної фінансової політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» Ключник Лілією Василівною для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», на основі вивчення і аналізу дисертації та наукових публікацій Ключник Л. В. та за результатами фахового семінару, який відбувся на розширеному засіданні відділу регіональної фінансової політики ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України» (протокол № 1/07 від 15.07.2021 р.) дійшли висновку про таке:

I. Науковий рівень дисертації відповідає діючим вимогам до атестації здобувачів ступеня доктора філософії, а саме п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167. Дисертація є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем, характеризується єдністю змісту, містить наукові положення, що мають наукову новизну та важливе значення в галузі економіки, має встановлену вимогами структуру: анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки.

Актуальність теми дослідження. Одним із пріоритетних напрямів забезпечення розвитку національної економіки є підвищення ефективності використання внутрішніх фінансових ресурсів усіх суб'єктів господарювання. Важливими учасниками фінансових відносин в Україні виступають домашні господарства. Домогосподарства як суб'єкти господарювання формують

потужний інвестиційний потенціал, що забезпечує не лише їхню життєдіяльність, а й сприяє розвитку економічних процесів держави в цілому. Разом з тим, досвід зарубіжних країн показує, що результати фінансової діяльності домашніх господарств є реальним фундаментом високого рівня фінансової стійкості та здатності протистояти викликам і кризовим ситуаціям зовнішнього та внутрішнього характеру.

Дослідженню проблем формування і використання інвестиційного потенціалу домашніх господарств та його впливу на забезпечення їх добробуту присвячені численні праці зарубіжних та українських вчених.

Однак, сучасні тенденції та проблеми формування та використання інвестиційного потенціалу домогосподарств потребують поглибленого вивчення та пошуку нових підходів до ідентифікації пріоритетних напрямів їх оптимізації та використання.

Особливо важливим є врахування цих результатів у процесі формування та використання інвестиційного потенціалу домашніх господарств. Зазначене зумовило вибір теми дисертаційної роботи, визначило її мету і завдання, а також структуру й логіку викладу матеріалу.

Зв'язок роботи з науковими напрямами Інституту та відділу. Дисертаційна робота є складовою частиною науково-дослідної роботи ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» за темами: «Фінансові механізми формування конвергентної моделі регіонального розвитку» (номер державної реєстрації 0112U000460), у межах якої обгрунтовано науково-методичний підхід щодо оцінювання конвергентного розвитку територіальних громад; «Фінансове забезпечення розвитку територіальних громад Карпатського регіону в умовах реформування місцевого самоврядування» (номер державної реєстрації 0115U000018), у межах якої досліджено фінансові ресурси та проблеми використання заощаджень домашніх господарств і населення в Карпатському регіоні, а також обгрунтовано шляхи підвищення ефективності фінансового забезпечення розвитку економіки Карпатського регіону України; «Ризики бюджетної децентралізації у формуванні фінансово-економічного потенціалу територіальних громад Карпатського регіону» (номер державної реєстрації 0117U003493), у межах якої проведено дослідження теоретико-методичних основ формування ефективних механізмів трансформації фінансових ресурсів сільських і міських домогосподарств в інвестиційні ресурси регіонів, зокрема областей Карпатського регіону, а також зарубіжного досвіду стимулювання грошових переказів трудових мігрантів та запропоновано можливі заходи щодо їх ефективного використання; «Управління активами територіальних громад» (номер державної реєстрації 0110U100197), у межах якої розроблено методичні підходи ідентифікації активів домогосподарств та їх вплив на формування інвестиційного потенціалу; НДР «Механізми адміністративно-фінансової децентралізації: оцінка ефективності, напрями удосконалення» (номер державної реєстрації 0118U006583) – досліджено особливості формування та використання інвестиційного потенціалу домашніх господарств у об'єднаних територіальних громадах Карпатського регіону та Центральної України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень дисертації, висновків і рекомендацій, їх достовірність й новизна.

Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо забезпечення ефективності використання інвестиційного потенціалу домогосподарств України.

Ознайомлення з дисертаційною роботою дає підстави стверджувати, що мету дослідження досягнуто, а поставлені завдання вирішено у повному обсязі.

Дисертант продемонстрував уміння застосовувати загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, які забезпечили ґрунтовність, об'єктивність і достовірність отриманих у дисертації положень та сформульованих висновків, зокрема: історичний, логічний, наукової абстракції, індукції та дедукції, аналізу і синтезу – для узагальнення концептуальних основ та теоретичних засад формування та ефективного використання інвестиційного потенціалу домогосподарств; компаративного аналізу – під час обґрунтування та узгодження наукових засад щодо тлумачення сутності понять «домашнє господарство», «інвестиційний потенціал домашніх господарств»; структурного аналізу, систематизації, теоретичного узагальнення та агрегування – з метою формування взаємозв'язків між структурно-функціональними компонентами інвестиційного потенціалу домогосподарств, визначення джерел його формування; економіко-математичні методи – в процесі здійснення структурно-функціонального аналізу доходів, витрат, заощаджень та структури сукупних ресурсів домогосподарств у динаміці та порівняно з іншими країнами; системно-динамічного моделювання – для прогнозування обсягів заощаджень домогосподарств; кластерного аналізу – з метою оцінювання чинників впливу на заощадження домогосподарств на мезорівні; системного підходу – при обґрунтуванні інструментів і засобів державної політики ефективного використання інвестиційного потенціалу домашніх господарств України.

Обґрунтованість і достовірність результатів проведеного дослідження підтверджуються опрацюванням та узагальненням значної кількості наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів, Законів України, Указів Президента України, Постанов Кабінету Міністрів України, матеріалів Державної служби статистики України і Євростату, Національного банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Всеукраїнської асоціації кредитних спілок, офіційні публікації міжнародних економічних організацій (ООН, МВФ, Європейського Центробанку, Світового банку, ОЕСР), наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, інтернет-ресурси.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробленні теоретико-методологічних та прикладних засад формування та використання інвестиційного потенціалу домашніх господарств в Україні.

До найвагоміших результатів дисертації, що становлять наукову новизну, належать:

удосконалено:

– термінологічний апарат дослідження через уточнення змісту поняття «інвестиційний потенціал домогосподарств», визначення якого на

відміну від існуючого тлумачення, розглядається як сукупність фінансових ресурсів у вигляді заощаджень та залучених і позичених фінансових ресурсів, що використовуються та можуть бути використані шляхом прямого та непрямого інвестування для отримання доходу, формування та нарощення активів домогосподарств. Такий підхід акцентує на можливості застосування актив-орієнтованого управління інвестиційним потенціалом домашніх господарств;

– наукові положення щодо трансформації заощаджень домогосподарств, що передбачає процес перетворення грошових ресурсів у фінансові та нефінансові активи з метою отримання доходу (на ці вкладення) або збереження їх вартості, а також продукування та примноження активів домогосподарств. Такий підхід, визначення якого на відміну від уже існуючих, ґрунтується на використанні актив-орієнтованого управління фінансовими ресурсами домогосподарств та сприяє врахування потенційних вигод домогосподарств як інвесторів;

– концептуальну модель переходу від оподаткування доходів фізичних осіб до оподаткування сукупних доходів домогосподарств, яка передбачає врахування доходів усіх членів домогосподарства (в тому числі непрацюючих, неповнолітніх дітей, інвалідів, осіб похилого віку, тих, хто перебуває на утриманні в домогосподарства тощо) при визначення обсягу податків та нульове оподаткування, якщо усереднені доходи усіх членів домогосподарства нижчі прожиткового мінімуму. Зазначене дало змогу запропонувати модель, спрямовану на підвищення відповідальності домогосподарств в частині сплати податків та опіки над соціально вразливими групами, а також знизити ризики маніпулювання при встановленні соціального забезпечення для таких груп населення;

– науково-методичні підходи до стратегічної діагностики формування інвестиційного потенціалу домогосподарств, які, на відміну від існуючих, враховують регіональні особливості їх формування. Це дало змогу обґрунтувати стратегічні пріоритети стимулювання інвестиційного потенціалу домогосподарств з урахуванням специфіки регіонального розвитку.

набули подальшого розвитку:

– методичний підхід до оцінювання інвестиційного потенціалу домашніх господарств в розрізі їх доходів, витрат, заощаджень та структури сукупних фінансових ресурсів домогосподарств. На відміну від існуючих, запропонований підхід дозволяє врахувати чинники динаміки формування інвестиційного потенціалу домашніх господарств та спрямованості його використання;

– організаційно-економічні засади функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб, зокрема обґрунтовано рекомендації щодо вдосконалення інституційного забезпечення роботи системи гарантування вкладів фізичних осіб, розширення повноважень Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та переліку його учасників, підвищення суми гарантованого розміру виплат тощо. Реалізація означених рекомендацій дозволить забезпечити ефективну взаємодію домогосподарств з банківськими установами для нарощення інвестиційного потенціалу домогосподарств та сприятиме

підвищенню довіри до банківської системи загалом.

Практична цінність результатів дослідження із вказанням, де вони можуть бути застосовані в діяльності державних органів влади та органів місцевого самоврядування. Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у тому, що положення, висновки та рекомендації, сформульовані у роботі, мають практичне спрямування та можуть бути використані для вдосконалення процесів формування та використання інвестиційного потенціалу домашніх господарств.

Основні положення та пропозиції дослідження пройшли апробацію та впроваджені у діяльності управління на державному та регіональному рівнях:

– державними органами влади, зокрема: Комітетом Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (лист №04-23/14- 1031 від 25.02.2020 р.) в частині організації управління в об'єднаних територіальних громадах; Міністерством розвитку громад та територій України (лист №7/13.4/2329-20 від 10.02.2020 р.) щодо фінансового забезпечення апарату управління громад у розрізі структурних підрозділів та штатних працівників;

– регіональними органами влади, місцевого самоврядування, зокрема: Департаментом економічного розвитку і торгівлі Волинської обласної державної адміністрації (довідка № 577/02-1112-15 від 03.07.2015) щодо чинників формування інвестиційного ресурсу домогосподарствами Західного регіону України; Територіальним управлінням рахункової палати по Львівській, Волинській, Рівненській, Тернопільській, Івано-Франківській та Закарпатській областях (довідка № 22-19/289 від 28.12.2015 р.) щодо оцінки формування і використання фінансових ресурсів Львівської області; Підберізьцівською сільською радою Пустомитівського району Львівської області (лист №893 від 26.07.19 р.) щодо фінансового забезпечення функціонування органів управління в об'єднаних територіальних громадах Львівщини: напрямки оптимізації.

Оцінка структури дисертації, мови, стилю викладення

Оформлення дисертації відповідає діючим вимогам, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. №40. Робота виконана в науковому стилі, її зміст викладено в логічній послідовності, всі завдання відповідають меті та повністю її розкривають.

Щодо пункту 11 – всі наукові результати дисертації опубліковані, апробація результатів є достатньою. У відкритому друці за темою дисертації опубліковано 32 наукові праці загальним обсягом 17,29 д.а. (у тому числі автору належить 16,43 д.а.), з них 2 монографії, у наукових фахових виданнях опубліковано 18 статей, з них 7 включені до міжнародних наукометричних баз (з них 1 – у базі Scopus), 1 стаття – у періодичному зарубіжному виданні; 12 публікацій апробаційного характеру обсягом 1,5 д.а.

В опублікованих працях здобувача повністю відображено сутність та зміст отриманих результатів дослідження та їхня наукова новизна. Результати дослідження доповідались і отримали позитивну оцінку на міжнародних

наукових і науково-практичних конференціях. З огляду на зазначене, апробація результатів є достатньою.

Перелік праць, які відображають основні результати дослідження

Монографії :

1. Фінансовий потенціал регіону: механізми формування та використання: монографія / за наук. ред. д.е.н., проф. М. А. Козоріз. НАН України; Інститут регіональних досліджень. Львів, 2012. 307 с. (*особистий внесок автора – 1,1 друк. арк.: оцінка фінансового потенціалу домашніх господарств регіону; оцінка впливу інноваційного і інвестиційного потенціалів на розвиток економіки регіонів; інвестиційний потенціал у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіону, С. 258–273 (1,1 друк. арк.)*).

2. Фінанси Карпатського регіону: сучасний стан та потенціал зростання : монографія / за наук. ред. І. З. Сторонянської; НАН України. Інститут регіональних досліджень. Львів, 2013. 338 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку») (*особистий внесок автора – 2,83 друк. арк.: фінансові ресурси домогосподарств в структурі фінансів Карпатського регіону: тенденції формування фінансових ресурсів домашніх господарств у Карпатському регіоні; заощадження домогосподарств як важливий чинник формування інвестиційного потенціалу економіки регіону) С. 247–287 (2,83 д. а.)*).

Наукові праці в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Козоріз М. А., Ключник Л. В. Методичні підходи до оцінки капіталізації регіональних активів. *Актуальні проблеми економіки*. Київ, 2010. № 9 (111). С. 174-181. (*загальний обсяг – 0,66, особистий внесок 0,33 д.а.: на основі узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду обґрунтована актуальність економічних досліджень, пов'язаних із визначенням та оцінкою капіталізації доходів домашніх господарств в Україні*).

2. Ключник Л. В. Сутність і методика оцінки інвестиційного потенціалу регіону. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Управління фінансовими ресурсами регіону*: [зб.наук.пр.] / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; ред. кол.: В. С. Кравців (відп. ред.). Львів, 2011. Вип. 3(89). С. 255-267 с. (*0,51 д.а.*).

3. Ключник Л. В. Інвестиційний потенціал регіону: теоретичні аспекти та оцінка. *Економічні науки*: [зб.наук.пр.] / Луцький національний технічний університет.; редкол.: З. В. Герасимчук (відп. ред.). Луцьк, 2011. Вип. 8(31). Ч. 2 (Серія «Регіональна економіка»). С. 150-162 (*0,7 д.а.*).

4. Ключник Л. В. Заощадження домашніх господарств як джерело інвестиційних ресурсів економіки України. *Економічні науки*: [зб.наук.пр.] / Луцький національний технічний університет.; редкол.: З. В. Герасимчук (відп. ред.). Луцьк, 2012. Вип. 9(33). (Серія «Облік і фінанси»). С. 159-166 с. (*0,4 д.а.*)

5. Ключник Л. В. Сектор домашніх господарств: місце та роль у фінансовій системі. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*.

Проблеми інтеграції України у світовий фінансовий простір: [зб.наук.пр.] / Ін-т регіональних досліджень НАН України. редкол.: В. С. Кравців (відп. ред.). Львів, 2012. Вип. 2(94). С. 347-358. (0,5 д.а.).

6. Ключник Л. В. Формування доходів домашніх господарств у Карпатському регіоні: стан та шляхи удосконалення. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Механізми взаємодії суб'єктів економічних відносин у транскордонному просторі*: [зб. наук. пр.] / Ін-т регіональних досліджень НАН України.; ред. кол. : В. С. Кравців (відп. ред.). Львів, 2013. Вип 4 (102). С. 395-407 (0,78 д. а.).

7. Ключник Л. В. Заощадження домогосподарств у формуванні інвестиційного ресурсу національної економіки. *Економічні науки*: [зб. наук. пр.] / Луцький національний технічний університет;. редкол.: З. В. Герасимчук (відп. ред.). Луцьк, 2013. Вип. 10 (37). Ч. 5. (Серія «Облік і фінанси»). С. 74–80. (0,37 д.а.).

8. Козоріз М. А., Ключник Л. В. Фінансові ресурси домашніх господарств: проблеми формування і використання. *Регіональна економіка*. Львів, 2014. №1 (71). С. 94-103. (загальний обсяг – 0,84 д.а., особистий внесок 0,68 д.а.: висвітлено особливості формування фінансових ресурсів домашніх господарств).

9. Ключник Л. В., Безпалько І. Р. Фінансовий потенціал домашніх господарств: проблеми формування та напрями використання. *Економічні науки*: [зб. наук. пр.] / Луцький національний технічний університет;. редкол.: З. В. Герасимчук (відп. ред.). Луцьк, 2015. Вип. 12 (45). Ч 3. (серія «Регіональна економіка»). С. 142-150 (загальний обсяг – 0,45 д.а., особистий внесок 0,38 д.а.: висвітлено проблеми формування та використання фінансового потенціалу домогосподарств в Україні).

10. Ключник Л. В. Напрямки та форми трансформації заощаджень домогосподарств в інвестиційні ресурси для потреб національної економіки. *Економічні науки*: [зб. наук. пр.] / Луцький національний технічний університет;. редкол.: З. В. Герасимчук (відп. ред.). Луцьк, 2016. Вип. 13 (49). Ч. 2. (Серія «Облік і фінанси»). С. 119-126. (0,41 д.а.).

11. Ключник Л. В. Вплив фінансово-економічних криз на витрати домогосподарств Карпатського регіону України. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Львів, 2017. Вип. 17. (серія економічна). С. 58-68. (0,78 д.а.).

12. Ключник Л. В. Фінансові ресурси домашніх господарств України як складова фінансового забезпечення розвитку національної економіки. *Економічні науки*: [зб. наук. пр.] / Луцький національний технічний університет; ред. кол.: Л. Л. Ковальська (відп. ред.). Луцьк, 2017. Вип. 14 (55). (Серія «Регіональна економіка»). С. 97-105. (0,78 д.а.).

13. Ключник Л. В. Потенціал використання міграційного капіталу як ресурсу розвитку економіки регіону. *Регіональна економіка*. Львів, 2018. №4. С. 103-110 (0,80 д.а.).

14. Ключник Л. В. Організація публічного управління в територіальних громадах: організаційні та фінансові аспекти. *Регіональна економіка*. Львів, 2019. №4. С. 104-112 (0,80 д.а.).

15. Ключник Л. В. Фінансове забезпечення функціонування органів управління в ОТГ Карпатського регіону. *Економічний простір* : [зб. наук. пр.] / Придніпровська державна академія будівництва та архітектури; ред. кол.: Ю. В. Орловська (відп. ред.). Дніпро, 2019. № 150 С. 46-50 (0,8 д.а.).

16. Ключник Л. В., Давимука С. А. Активи домашніх господарств у формуванні інвестиційного потенціалу України в умовах соціально-економічної нестабільності. *Регіональна економіка*. Львів, 2020. №2 (96). С. 85-93. (загальний обсяг – 0,80 д.а., особистий внесок 0,6 д.а.: обґрунтовано роль заощаджень домогосподарств у розвитку економіки, розглянуто класифікацію заощаджень залежно від характеру мобілізації, здійснено аналіз використання заощаджень, залучених банківською системою України та небанківськими установами).

17. Kluchnyk L., Davymuka S. Savings and migration capital of households: world experience and domestic realities. *Economic and Regional Studies*. 2020. №14 (2). P. 170-187 (загальний обсяг – 0,83 д.а., особистий внесок автора 0,73 д.а.: здійснено аналіз формування інвестиційного потенціалу домашніх господарств за рахунок коштів трудових мігрантів, досліджено та виявлено основні відмінності у формуванні та використанні заощаджень вітчизняних та іноземних домогосподарств).

18. Kluchnyk L. Investment formation of the households of Ukraine. *Економічний простір* : [зб. наук. пр.] / Придніпровська державна академія будівництва та архітектури; ред. кол.: Ю. В. Орловська (відп. ред.). Дніпро, 2021. №169. С. 165-168. (0,47 д.а.).

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Ключник Л. В. Домогосподарство як інституційна складова економічної системи. Фінансово-кредитне стимулювання розвитку територіальних суспільних систем: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених (м. Луцьк, 23 березня 2012 р.), м. Луцьк, 2012. С. 122-123. (0,1 д.а.).

2. Ключник Л. В. Методологічні аспекти оцінювання капіталізації домогосподарств в Україні. Фінансово-кредитне стимулювання розвитку територіальних суспільних систем: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Луцьк, 15 березня 2013 р.). Луцьк, 2013. С. 28-30. (0,1 д.а.).

3. Ключник Л. В. Проблеми трансформації заощаджень домогосподарств в інвестиції в Україні. Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Луцьк, 27 червня 2014 р.). Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2014. С. 244-246. (0,1 д.а.).

4. Ключник Л. В. Методологія оцінки фінансового потенціалу домашніх господарств. Сучасні напрямки розвитку економіки і менеджменту на підприємствах України: збірник матеріалів II всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених, присвяченої

50-річчю створення факультету управління та бізнесу ХНАДУ (м. Харків, 26 жовтня 2016 р.). Харків: ХНАДУ, 2016. 720 с. С. 668-672 (0,2 д.а.).

5. Ключник Л. В. Вплив фінансово-економічної кризи на витрати домогосподарств України. Проблеми та шляхи досягнення соціо-еколого-економічної безпеки на мікро-, мезо- та макрорівні : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Луцьк, 29 вересня 2017 р.). Луцьк: Луцький НТУ, 2017. С. 86-89. (0,1 д.а.).

6. Ключник Л. В. Financial resources of households: problems of formation and usage. Актуальні проблеми управління соціально- економічними системами : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. (м. Луцьк, 7 грудня 2017 р.). Луцьк: Луцький НТУ, 2017. С. 209-210. (0,1 д.а.).

7. Ключник Л. В. Savings of households in the formation of investment resources of the national economy. Фінансова спроможність об'єднаних територіальних громад: очікування та реалії: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Луцьк, 29-30 листопада 2017 р.). Луцьк: Луцький НТУ, 2017. 264 с. С. 172-174. (0,1 д.а.).

8. Ключник Л. В. Перекази мігрантів з-за кордону як важливе джерело доходів домогосподарств. Фінансове регулювання зрушень в економіці України : збірник тез доповідей учасників II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. (Мукачево, 18 квітня 2018 р.). Мукачево: Вид-во МДУ, 2018. 301 с. С. 285-288. (0,2 д.а.).

9. Ключник Л. В. Доходи трудових мігрантів та тіньові доходи як потенційний інвестиційний ресурс регіону. Економіка і культура України в світових глобалізаційних процесах: позиціонування і реалії : тези доповідей III Міжнародної науково-практ. конф. (м. Київ, 21-22 березня 2018 р.). Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2018. С. 84-87. (0,2 д.а.).

10. Ключник Л. В. Світова практика використання міграційного капіталу як ресурсу розвитку економіки регіону. Фінанси, банківська система та страхування в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці: Збірник наукових праць за матеріалами міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Дніпро, 21-22 березня 2019 р.). Дніпро: ДДАЕУ, 2019. С. 27-30. (0,1 д.а.).

11. Ключник Л. В. Оцінка видатків на утримання органів місцевого самоврядування областей центрального регіону України. Перспективи розвитку територій: теорія і практика: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених (м. Харків, 22-23 листопада 2019 р.). Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. С. 12-15. (0,1 д.а.).

12. Ключник Л. В. Фінансові ресурси домогосподарств: складова інвестиційного забезпечення розвитку економіки України. Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки: Збірник наукових статей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпро, 16-17 квітня 2020 р.). Дніпро: НМетАУ, 2020. Ч. 1. С. 102-106. (0,1 д.а.).

II. Науковий рівень дисертації відповідає діючим вимогам пункту 12 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167 – всі наукові результати, що виносяться на захист і висвітлені у дисертації, одержані особисто здобувачем. Дисертаційна робота є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до розроблення теоретико-методичних та прикладних засад формування та використання інвестиційного потенціалу домашніх господарств.

Усі результати, винесені автором на захист, отримані самостійно і містяться в опублікованих роботах. У роботах, опублікованих в співавторстві, використані тільки ті ідеї, положення та розрахунки, які є результатом особистих наукових пошуків. Особистий внесок дисертанта у колективні наукові роботи конкретизовано у списку праць, наведеному вище.

III. Загальний висновок. Дисертаційна робота «Формування та використання інвестиційного потенціалу домашніх господарств» є завершеною, самостійною науковою працею, що виконана на достатньо науково-теоретичному рівні, відповідає вимогам пунктів 9, 10, 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167. і рекомендується для подальшого проходження з метою захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа і страхування» галузь знань 07 «Управління та адміністрування».

IV. Рішенням фахового семінару, проведеного на засіданні відділу регіональної економічної політики Інституту регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України ухвалили:

1. Визнати, що дисертаційна робота «Формування та використання інвестиційного потенціалу домашніх господарств» здобувача Ключник Лілії Василівни відповідає спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа і страхування».

2. Визнати, що опубліковано по темі дисертації 32 наукові праці, які розкривають основний зміст дисертації, відображають наукову новизну отриманих результатів і відповідають вимогам пунктів 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167.

3. Рекомендувати вченій раді ДУ «Інституту регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України» розглянути в якості офіційних опонентів за дисертацією Ключник Л. В. «Формування та використання інвестиційного потенціалу домашніх господарств» таких учених:

- **Копилук Оксана Іванівна**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, економічної безпеки, банківської справи та страхового бізнесу Львівського торговельно-економічного

університету;

- **Пишк Богдан Іванович**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансового консалтингу та банківництва Університету банківської справи.

4. Рекомендувати головою спеціалізованої вченої ради по захисту дисертації Ключник Л. В. «Формування та використання інвестиційного потенціалу домашніх господарств» призначити **Мельник Мар'яну Іванівну**, доктора економічних наук, професора, завідувача відділу просторового розвитку ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України».

5. Рекомендувати дисертацію Ключник Лілії Василівни на тему «Формування та використання інвестиційного потенціалу домашніх господарств» до публічного захисту у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа і страхування» після її утворення рішенням МОН України.

Рецензенти:

д.е.н., проф., завідувач відділу
регіональної економічної політики
ДУ «Інститут регіональних
досліджень імені
М. І. Долішнього НАН України»

(підпис)

Шульц С. Л.

к.е.н., доц., с.н.с. відділу
регіональної фінансової політики
ДУ «Інститут регіональних
досліджень імені
М. І. Долішнього НАН України»

(підпис)

Дуб А. Р.

26.08.2021 р.

